ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО РЕЦЕНЗЕНТА
на дисертацію **Лю Хаотянь**
«НОВИЙ РЕАЛІЗМ У ТВОРЧОСТІ КИТАЙСЬКИХ ХУДОЖНИКІВ: ЛЕН ЦЗЮНЬ, ШИ ЧОН, ЛЮ І, ВАН ІДУН»

представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація. Галузь знань 02 – Культура і мистецтво

Ступінь актуальності теми дослідження. Дисертація ЛЮ Хаотянь присвячена низці важливих чинників, пов'язаних з історією олійного живопису Китаю в глобальному мистецькому контексті. Розвиток «нового реалізму» у Китаї з 1980-х років позначився появою неокласичного живопису, орієнтованого на технічну майстерність і культурну спадкоємність, який відкриває шлях до переосмислення реальності через художній експеримент і новаторські ідеї. Саме це розмаїття напрямів і стратегій зумовлює потребу в глибокому аналітичному осмисленні «нового реалізму» як багатогранного феномену. Синонімічне або змішане вживання понять «гіперреалізм», «фотореалізм», «магічний реалізм» чи «сільський реалізм» створює концептуальну невизначеність, яка вимагає систематизації. Таким чином, дисертація виступає як спроба не лише окреслити межі художнього явища, а й надати йому наукової чіткості та категоріальної структурованості.

Таким чином, актуальність дисертаційного дослідження полягає у виявленні та аналізі малодосліджених художніх тенденцій сучасного китайського реалізму; формуванні термінологічної бази для визначення складних внутрішніх стилістичних напрямів; осмисленні художніх стратегій митців, які реагують на виклики часу; інтеграції традиційних і новітніх форм вираження в межах одного стилістичного поля; заповненні лакуни у вітчизняному мистецтвознавстві щодо новітнього китайського живопису.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ступінь обґрунтованості наукових положень, якість проведеного дослідження підтверджуються наступним:

Джерельна база дисертаційного дослідження ґрунтується на поєднанні текстових і зображальних матеріалів, що дозволяє здійснити комплексний аналіз

явища «нового реалізму» в сучасному китайському живописі. До основних груп джерел віднесено творчий доробок художників, публіцистичні тексти, інтерв'ю, виступи митців, а також матеріали з фахових мистецьких періодичних видань. Таким чином, джерельна база дисертації побудована на взаємодії текстуальних і візуальних матеріалів, що в сукупності забезпечує всебічне дослідження феномену «нового реалізму» в китайському живописі кінця XX – початку XXI століття.

Методика та стратегія дослідження. Дисертантом застосовувалися релевантні специфіці досліджуваного матеріалу та поставленим меті й завданням методи дослідження. Серед них: історико-хронологічний, порівняльний та аксіологічний методи; формальний, образно-стилістичний та контент-аналіз; елементи компаративного аналізу. Структура роботи повністю відображає послідовність наукового пошуку та основні ідеї, висновки узагальнюють викладені спостереження та результати наукового опрацювання матеріалів.

Методика дисертації вирізняється ретельно продуманою адаптацією до специфіки досліджуваного матеріалу, що забезпечує досягнення поставленої мети та виконання завдань дослідження. Дисертантом застосовувалися різноманітні методи, які сприяють всебічному аналізу теми. Структура роботи чітко відображає логіку наукового пошуку та ключові ідеї дослідження, а висновки узагальнюють його результати, підкреслюючи системність і ґрунтовність підходу.

Апробація попередніх результатів дослідження відбувалася шляхом доповідей на чотирьох Міжнародних наукових конференціях.

Об'єкт, предмет та обрана проблематика дослідження відповідають паспорту спеціальності 023 – образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

Достовірність і новизна отриманих результатів

Наукова новизна дисертації полягає в комплексному дослідженні феномену «нового реалізму» в образотворчому мистецтві Китаю кінця XX – початку XXI століття. Уперше в науковому дискурсі узгоджене визначення термінологічних і понятєвих меж цього напряму з урахуванням його внутрішньої структури, що охоплює «сільський реалізм», «фотореалізм» (або «фотографічний реалізм»), «магічний реалізм» та «гіперреалізм». Розкрито концептуальні засади інтерпретації «нового реалізму» як художнього явища, що формується на перетині соціокультурних трансформацій, сучасних викликів та індивідуального творчого досвіду митців. Вперше здійснено ґрунтовний аналіз художніх методів ключових представників напряму «нового реалізму» в Китаї – Лен Цзюня, Ши Чона, Лю І та Ван Ідуна – із визначенням основних етапів їхнього творчого розвитку у зв'язку з

еволюцією живописної практики в Китаї. Також в роботі узагальнено сюжетно-тематичний репертуар та образно-стилістичні риси, притаманні мистецтву визначних митців, які засвідчують значущість «нового реалізму» як інноваційного напряму сучасного китайського живопису.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях

Основні положення дисертаційної роботи висвітлені у трьох наукових публікаціях здобувача, включених до переліку фахових видань України (з них – одна стаття у співавторстві з науковим керівником). Крім того, дисертантом опубліковано статті у чотирьох збірках матеріалів Міжнародних наукових конференцій. Результати аналізу змісту зазначених публікацій свідчать про повноту репрезентації результатів дослідження у наукових виданнях, що відповідає вимогам п. 8–9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії…», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44.

Практичне значення результатів дослідження

Основні положення дисертації можуть бути використані в науково-дослідній, освітній, музейно-виставковій та культурно-просвітницькій діяльності. Висновки та узагальнення дослідження слугують основою для подальших мистецтвознавчих студій, пов'язаних із розвитком реалізму в китайському живописі, зокрема його сучасних форм. Отримані матеріали можуть бути залучені до створення науково обґрунтованих експозицій і каталогів, присвячених китайському образотворчому мистецтву кінця XX – початку XXI століття.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам

У **вступі** дисертації автор чітко обґрунтував актуальність обраної теми, мету і завдання дослідження, а також його об'єкт і предмет. У роботі виразно окреслено наукову новизну одержаних результатів, а також її теоретичне та практичне значення; представлено відомості про апробацію основних положень роботи та стисло охарактеризовано її структуру, що забезпечує цілісне уявлення про зміст і логіку наукового дослідження.

Перший розділ дисертації присвячений історіографії та теоретико-методологічним засадам дослідження «нового реалізму» в китайському

образотворчому мистецтві кінця XX – початку XXI століття. У ньому проаналізовано підходи китайських і українських науковців до осмислення цього явища, зокрема у контексті соціокультурних, мистецьких та освітніх трансформацій, що стали основою для його становлення та розвитку. Увага дослідника зосереджена на особливостях формування китайської наукової традиції вивчення «нового реалізму», починаючи з кінця 1980-х років, що фактично збігається з часом його появи як повноцінного мистецького напряму.

Дисертант приділив окрему увагу участі молодих китайських дослідників у вивченні китайського реалістичного живопису, які проводили наукову діяльність в Україні, а також впливу українських мистецтвознавців на розширення наукового дискурсу. У розділі зазначено, що українські вчені зробили вагомий внесок у збагачення підходів до аналізу жанрових особливостей, художнього символізму, методології та стилістичних варіацій у межах «нового реалізму».

Таким чином, у першому розділі визначається концептуальна база для подальшого дослідження, окреслюються понятєві межі досліджуваного явища та виявляються його ключові особливості, що й визначає основні напрями аналізу проблеми в наступних розділах роботи.

У **другому розділі** автор аналізує ключові концептуальні підходи до формування та осмислення «нового реалізму» як художнього явища в контексті розвитку сучасного станкового живопису Китаю. Акцент зроблено на двох основних інтерпретаціях цього явища: перша спирається на його опозицію до соцреалізму як форми застарілої ідеологізованої художньої практики, друга – на еволюцію реалістичної мови через оновлення естетичних і формальних параметрів, що виявляється також у зв'язку з неокласичними традиціями.

Дисертантом визначено, що «новий реалізм» стає не лише ідеологічною альтернативою, а й художнім інструментом оновлення класичної образності. Окрему увагу у розділі приділено внутрішнім напрямам «нового реалізму»: сільському, магічному, гіпер- та фотореалізму, висвітленню їх відмінності та спільні риси, зокрема через аналіз творчості провідних представників — Ван Ідуна, Лю І, Лен Цзюня та Ши Чона. Зазначено, що кожен із напрямів репрезентує власний аспект художньої мови реалізму: від побутово-соціального спостереження до емоційної трансформації дійсності. Такий підхід дозволяє простежити, як на основі єдиного реалістичного підґрунтя формуються різноманітні стильові та образні методи в сучасному китайському живописі.

У **третьому розділі** висвітлено поєднання теоретичних досліджень і художньої практики митців, що забезпечило концептуальну цілісність напряму «нового реалізму», а також його спроможність до інновацій при збереженні

зв'язку з мистецьких надбанням попередніх поколінь китайських реалістів. У розділі висвітлюється, що у творах художників простежується гармонійне поєднання традицій і новаторства, що стає ключовою характеристикою феномену у 1990-х–2000-х роках. Дисертантом визначається роль художніх академій та університетів Китаю, які сприяли теоретичному осмисленню «нового реалізму» та його практичній реалізації в рамках професійної мистецької освіти в означений період.

Завершують роботу ґрунтовні висновки, в яких узагальнено основні положення і результати дослідження. Вони логічно підсумовують зміст розділів, узгоджуються з поставленими метою та завданнями, а також визначають наукову новизну, теоретичне осмислення і практичну значущість проведеної роботи.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації

Попри високу оцінку наукової праці, варто окреслити низку зауважень і дискусійних положень, які не знижують загального рівня дисертації, проте заслуговують на увагу.

По-перше, потенційно цінним доповненням до джерельної бази могли б стати архівні матеріали та старовинні тексти китайських теоретиків, які досі залишаються поза науковим обігом або не були введені до нього в перекладі. Окремої уваги також потребувала наукова позиція українських дослідників, які хоча й не спеціалізувалися на темі «нового реалізму», проте зробили важливий внесок у вивчення олійного живопису, його стилістичних і формально-композиційних трансформацій у сучасному мистецтві.

По-друге, вартим подальшого розгляду є аспект впливу західного мистецтва на формування «нового реалізму» в Китаї. Хоча ця тема порушується в роботі, більш глибокий аналіз трансформації західних художніх ідей у контексті китайського живопису дозволив би розширити теоретичну базу дослідження.

По-третє, викликає дискусію обмеження представлення напряму «нового реалізму» творчістю лише чотирьох художників. Такий підхід звужує перспективу всебічного охоплення феномену, особливо з огляду на складність стилістичної еволюції окремих митців, зокрема Ши Чона, чия творча манера змінювалася впродовж десятиліть, що ускладнює однозначну класифікацію його як представника «фотореалізму».

Усі зазначені положення не заперечують цінності та значущості дослідження, натомість відкривають перспективи для подальших наукових розвідок у цьому напрямі.

Висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів

Дисертація є завершеним і ґрунтовним науковим дослідженням, що узагальнює значний обсяг важливого теоретичного й візуального матеріалу, системно проаналізованого та яскраво ілюстрованого в альбомній частині. Незважаючи на окремі незначні зауваження, слід підкреслити, що дисертант успішно виконав усі поставлені завдання, а головна мета дослідження була повністю досягнута. Робота вирізняється логічною цілісністю, методологічною послідовністю й актуальністю тематики, а також демонструє високий рівень наукової обґрунтованості зроблених висновків.

Дисертаційна робота **Лю Хаотяна «Новий реалізм у творчості китайських художників. Лен Цзюнь, Ши Чон, Лю І, Ван Ідун»** виконана на належному науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності, є завершеним дослідженням, результати якого мають суттєве значення для розвитку галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 023 – «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». Дисертаційне дослідження відповідає вимогам, викладеним у Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 26 березня 2016 року № 261 (із змінами від 19.05.2023 № 502), а також Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженому Постановою КМУ від 12 січня 2022 року № 44 (із внесеними змінами згідно з Постановою № 341 від 21.03.2022).

Отже, **дисертація Лю Хаотяна повністю відповідає чинним вимогам до наукових робіт, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 023 – «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».**

Офіційний рецензент:
кандидат мистецтвознавства, доцент,
завідувачка кафедри живопису
Харківської державної академії дизайну і мистецтв

Ковальова М.М.

М.П. «___» _____ 2025 р.

ВІДДІЛ КАДРІВ
№02071145
ЗАВІРЯЮ
ДАТА